Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 53. *V Ljubljani, v četrtek, 5. marca 1942-XX* Leto VII.

Izključne pooblaščenke za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Il bollettino no. 641:

Un grande successo dei sommergibili italiani lungo la costa americana

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Elementi motorizzati avversari spintisi nel sud Libico sono stati prontamente contrattaccati e costretti a ripiegare con perdite da nostri reparti sahariani.

L'aviazione decisamente intervenuta nonostante le sfavorevoli condizioni atmosferiche ha inseguito e disperso i nuclei nemici. Azioni distruttive di formazioni italo-germaniche si sono susseguito nella zona di Tobruk; tre »Curtiss« sono stati abbattuti in combattimento; un quarto dalla difesa contraerea di un nostro caposaldo sahariano.

Malta è stata a più riprese attaccata; nel porto di La Valletta apparecchi tedeschi hanno colpito un incrociatore dal quale si sono levate alte fiamme.

Velivoli britannici hanno bombardato Bengasi; non sono segnalati danni importanti; tre indigeni risultano feriti.

Nell'incursione su Palermo citata nel bollettino di ieri numero dei morti tra la popolazione civile si è elevato a sei e quello di feriti a 98, quasi tutti leggeri.

Nostri sommergibili operanti lungo le coste degli U. S. A. hanno affondato naviglio nemico per complessivo 27.224 tonnelatte.

Vojno poročilo št. 641:

Velik uspeh italijanskih podmornic ob ameriški obali

Uradno vojno poročilo št. 641. pravi

Proti angleškim motoriziranim oddelkom, ki so vdrli v južno Libijo, so naši saharski oddelki izvedli takojšnji protinapad, jih prisilili k umiku in jim povzročili izgube. Letalstvo, ki je navzlic slabim vremenskim razmeram odločno poseglo v boj, je preganjalo in razpršilo sovražnikove skupine.

Skupine italijansko-nemških letal so izvedle razbijalne polete na področju Tobruka: v bojih so bili setreljeni trije »Curtissi«. Četrto angleško letalo je sestrelila protiletalska obramba na nekem našem saharskem oporišču.

Malta je bila večkrat napadena; v pristanišču La Valetta so nemška letala zadela neko križarko, kjer je nastal velik ogenj.

Angleška letala so bombardirala Bengazi; škoda je neznatna; trije domačini so bili ranjeni.

Pri letalskem napadu na Palermo, omenjenem v včerajšnjem vojnem poročilu, znaša število mrtvih med civilnim prebivalstvom 6 in število ranjenih 98. Skoraj vsi so lahko ranjeni.

Naše podmornice, ki delujejo ob obalah Združenih držav, so potopile za 24.224 ton ameriškega ladjevja.

Narodno žalovanje ob smrti vojvode d'Aosta

Sožalnice sv. očeta, Vladarja in Duceja vojvodinji-materi ter vojvodinji d'Aosta
Globok odmev junakove smrti v Italiji in po svetu

Rim, 5. marca. s. Kr. Vis. vojvoda d'Aosta je v torek, 5. marca po kratki hudi bolezni umrl v vojnem ujetništvu in sicer v Nairobiju (glavnem mestu angleške pokrajine Kenia v zahodni Afriki).

Kraljevski knez je umrl zelo vedro in brez trpljenja. Ob njegovi smrtni postelji sta bila poveljnik junaških branilcev Gondarja, general Nasi, in vojni kurat poročnik Boratti. Zadnja ljubeča pokojnikova misel je veljala Kr. Vis. vojvodinji-materi, Kr. Vis. vojvodinji Ani, knezu Aimoneju in vsem njegovim dragim. Preden je izdihnil, je vojvoda izrekel zadovljstvo nad tem, da je potrošil življenje v službi domovine. Potem je prosil za sv. zakramente, ki jih je tudi prejel. Izrekel je željo, da bi o tem bil obveščen sv. oče. Ker je čutil, da se mu bliža skorajšnja smrt, je visoki knez spisal oporoko ter narekoval pozdravno izjavo Kralju in Cesarju ter dve pismi na mali kneginji. Izrekel je tudi željo, da bi brzojavili tolažilne novice vojvodinji-materi ter visoki rodovini.

Rm, 5. marca. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je s Kr. Vis. knezom Piemontskim včeraj popoldne odpotoval v Napoli, da bi s svojo vzvišeno besedo tolažil Kr. Vis. vojvodinjo-mater ter vojvodinjo d'Aosta.

Vatikan, 5. marca. s. Sveti oče je žalostno novico o smrti Kr. Vis. vojvoda d'Aosta, ki mu jo je sporočil Vladar s posebnim obvestilom, sprejel z globokim sočutjem ter se je takoj potopil v molitev. Sv. oče je poslal Vladarju ter vojvodinji d'Aosta materi brzojavke, v katerih jima izreka svoje globoko sožalje. Tudi državni tajnik kardinal Maglione je poslal sožalnico Ani Francoski.

Rim, 5. marca. s. Duce je poslal vojvodinji d'Aosta-materi naslednjo brzojavko:

»Kr. vis. vojvodinji d'Aosta-materi, grad Capodimonte, Napoli.

Novico o smrti Amadea Savojskega-d'Aosta sta italijanski narod in vojska sprejela z globoko žalostjo. Zvest izročilu svoje hiše je svoje življenje vse v miru in vojni posvetil domovini. Pešci iz prejšnje vojne se ga spominjajo kot mladeniča iz kraških dolin. Letalci so ga videli kako je oral nebo z drzostjo in skušenostjo, kolonialci iz Libije in Abesinije občudujejo v njem močni značaj vojaka ter njegovo tvorno politiko, ki jo je izvajal kot podkralj. Bitka pri Kerenu in junaška obramba Amba Alagija ga posvečujeta v slavo domovine in ga postavljata za vzgled sedanjim in bodočim rodovom. Izvolite, vojvodinja, z mojim globokim sožaljem sprejeti izraze moje vdanosti. Mussolini.«

Rim, 5. marca. s. Duce je izrekel sožalje Nj. Vel. Kralju in Cesarju ter brzojavil kr. vis. vojvodinji d'Aosta ter kr. vis. vojvodu Aimoneju Spoletskemu.

Duce je zapovedal, naj se smrt kr. vis. vojvode d'Aoste takoj sporoči vsem visokim državnim dostojanstvenikom in naj se za tri dni izobesijo zastave na pol droga po vseh javnih poslopjih v kraljevini. Ob osmini smrti bo slovesna črna maša v baziliki Santa Maria degli Angeli.

Rim, 5. marca. s. V znamenje žalovanja zaradi smrti kr. vis. vojvode d'Aosta so odpovedane vse javne prireditve.

Rim, 5. marca. s. Tajnik fašistične stranke je vojvodinji d'Aosta-materi poslal naslednjo brzojavko:

Kr. vis. vojvodinji d'Aosta, materi, grad Capodimonte, Napoli.

Prosim Vas, da bi izvolili sprejeti izraze ponosnega in ganjenega sožalja črnih sraje, ki vdano pozdravljajo spomin Amedea d'Aosta, kateri se povzpenja v nebo junakov, medtem ko sta luč slave in vzgled njegovega preplemenitega življenja kot fašista, kot bojevnika in kot kneza danes bolj kakor kdajkoli poroštvo za zmago. Aldo Vidussoni.«

Rim, 5. marca. s. Za domovino in za slehernega Italijana je predvčerajšnji dan bil dan globokega žalovanja, dan, ob katerem se pozabi na vse, da bi se ljudje zbrali v spominih in v poveličevanju. Vojvoda d'Aosta je stal ljudstvu v srcu z živo sugestijo, s svojo človečnostjo, s svojim duhom in svojim plamenom. Morda niti sam pokojni knez ni vedel, kako goreča je bila ljubezen do njega. Po slavnem očetovem zgledu vse svoje življenje ni imel drugega cilja, kakor da bi bil koristen domovini in vreden velikega podedovanega imena. S tihim, naglim stvarnim delom, potekajočim na krutih bojiščih, je ob čudovitih dokazih junaštva in ob odličnih poveljniških izkazih pridobil vzvišeno vsebino za nesmrtno hrabrost.

Danes je vse italijansko ljudstvo, ves narod, v snopih svoje moči dal pokojnemu knezu najvišji dokaz nele o ljubezni, nele o ganotju, nele o vdanosti, temveč tudi in predvsem dokaz vere, zakaj vera v velikane domovine je hkrati tudi vera v zmago in v usodo plemena, ki nikdar ne more pasti v zaton. In zaradi tega je ponosno in moško žalovanje ljudstva v orožju bilo v vsej Italiji hkrati tudi znamenje vere. Tribarvnice so se prikazale kakor blesk luči v pobožnem molku, ki je zajel mesta, kraje in vasi ob strahotnem poročilu. Trgovine so se kar same od sebe zapirale, shajališča so se spraznila, množica se je zbrala po sedežih fašijev, kjer ozračje vsak trenutek, naj si bo žalosten ali vesel, preveva isto čustvovanje, isti ogenj ljudstva.

V Rimu se je ta množica napotila že ob začetku popoldneva proti kraljevemu gradu. Zelo veliko ljudi je stopilo celo čez prag Kvirinala, da bi se vpisali v pripravljeno knjigo v znamenje vdanosti in žalosti.

Med zastopniki oblasti, ki so se šli vpisat, so bili: grof Ciano, jeruzalemski veliki mufti, predsednik iraške vlade el Kailani, starešina diplomatskega zbora msgr. Borgoncini Duca, nemški poslanik von Mackensen, japonski poslanik Horikiri, španski poslanik, turški, bolgarski, perujski, portugalski, madžarski, slovaški, finski, siamski, danski, hrvaški, švedski in mandžurski poslanik, nemški minister Clodius, tajnik fašistovske stranke, člani vlade z ministrom za ljudsko kulturo na čelu, senatorji, narodni svetniki, člani akademije, visoki državni dostojanstveniki, maršali in armadni poveljniki, rimski guverner, prefekt in zvezni tajnik. Romanje na Kvirinal je trajalo do poznih ur.

Novi ruski poskusi na Krimu in ob Doncu strti

Hitlerjev glavni stan, 4. marca. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Sovjetske sile, oblegane v **Sebastopolu**, so bile pri poskusu, da bi prodrle nemške postojanke, obkoljene in uničene. Sovražnik je imel hude krvave izgube, 940 ujetnikov, zajetih pa je bilo 16 tankov ter mnogo strojnic in metalcev granat. Na bojišču ob **Doncu** je sovražnik ponovil svoje brezuspešne napade. V protinapadih so gorski lovci, tanki in letalske sile ob zglednem sodelovanju zbili en sovjetski konjeniški zbor. Naši tanki so vdrli za umikajočim se sovražnikom in mu povzročili hude izgube.

Na raznih krajih srednjega in severnega odseka vzhodnega bojišča so ostali sovjetski napadi brez uspeha. Pri nekem krajevnem napadalnem nastopu je bil sovražnik vržen iz svojih postojank. Flandrijska legija SS je pri tem v srditih bojih zasedla 25 sovjetskih bunkerjev.

2. in 3. marca je izgubil nasprotnik na vzhodnem bojišču skupno 75 tankov.

Pri spopadu med nemškimi in angleškimi hitrimi čolni v **Rokavskem prelivu** je bil poškodovan sovražni hitri čoln z mnogimi zadetki.

V **Severni Afriki** so nemška letala v noči na 3. marec napadla naprave na pustinjskem letališču **El Gabrit** vzhodno od Velikega slanega jezera. Nastali so veliki požari in močne eksplozije v hangarjih, bencinskih skladiščih in drugih napravah na letališču. Več angleških letal je bilo zbitih na tleh.

V pretekli noči so bili bombardirani vojaški cilji v **aleksandrijskem pristanišču.**

Sovražnik je preteklo noč priletel v **Nemški zaliv** in je izgubil en bombnik.

Nadaljnji nočni napadi angleških bombnikov so bili usmerjeni na **področje Velikega Pariza.** Francosko civilno prebivalstvo je imelo hude izgube v mrtvih in ranjenih.

Divji angleški letalski napad na okolico Pariza

Pri bombardiranju Renaultovih avtomobilskih tovarn je bilo več sto ljudi ubitih

Berlin, 5. marca. s. Včerajšnji večerni listi javljajo iz Pariza, da je bilo pri angleškem letalskem napadu na avtomobilske tovarne Renault ubitih več sto ljudi, število ranjencev pa presega število tisoč.

Angleška letala, ki so predsnočnjim napadla pariško pokrajino, so metala rušilne in zažigalne bombe. Delo pri odstranjevanju ruševin, pobiranje žrtev in reševanje ranjencev se je začelo takoj, ko je bilo bombardiranje končano. Pri delih so pomagale nemške zasedbene čete.

V zvezi z angleškim letalskim napadom na pariško okolico v vojaških krogih zanikujejo, da bi bila hudo poškodovana tudi znamenita stolnica Notre Dame. Prva poročila so povedala, da je bila razrušena tudi svetovno znana porcelanska tovarna v Sèvresu.

Berlin, 5. marca. s. Glede angleškega letalskega napada na Pariz pravi nemški tisk med drugim, da je Anglija odvzela od tistih letal, ki bi jih morala uporabiti v bojih proti Japoncem, nekatera zato, da bi mogla napasti in z lahkoto presenetiti svojo bivšo zaveznico. Ta napad potrjuje tradicionalno angleško navado, da svoje letalstvo umika s prizorišč, kjer divja najhujša bitka, in zbira svoje sile za izdajalske napade tja, koder je tveganje najmanjše. Listi tudi pravijo, da je napad na pariško prebivalstvo prav za prav koncesija boljševikom, ki so silno nepotrpežljivo terjali od Angležev, da vendar enkrat kaj store.

Hudi boji na holandskem otoku Javi

Usoda ameriških čet na filipinskem bojišču — Poslovilna poslanica generala Wavella holandskim branilcem Jave

Tokio, 5. marca. s. Medtem ko uradni japonski vojaški viri molče, objavlja japonsko časopisje obsežne prikaze bojev na Javi in napoveduje zasedbo važnih vojaških točk in obkolitev večjih nasprotnikovih oddelkov. List »Asahi« pravi, da so japonske čete zasedle neko letalsko oporišče severno od Bandoenga in tudi železniško križišče, s čimer so pretrgale prometne zveze na severnem delu otoka. Poročajo dalje, da se angleške in holandske čete umikajo in načrtno uničujejo vse civilne in vojaške naprave v Bataviji, Surabaji, Semarangu in Heribonu in da so večino takšnih stavb že docela razrušile.

Šangaj, 5. marca. s. Uradno sporočilo holandskega poveljstva iz Batavije pravi, da so imeli zavezniki na otoku Javi precej resne izgube.

Tokio, 5. marca. s. Agencija Domej poroča z nekega letalskega oporišča, da so japonska letala, ki so delovala v tesnem stiku s kopenskimi silami, katere so se izkrcale na Javi, razbila 15 oklepnih vozil, ki so poskušala napasti neko letališče, zasedeno po japonskih silah. Ostala japonska letala so napadla letališče Bandoeng in pri tem zbila na tla eno ameriško letalo. Razen tega letala niso japonske sile srečale nikjer drugega nasprotnega letala, čeprav so ves dan napadale razne točke na Javi.

Tokio, 5. marca. s. Poročila, ki jih je prejel list »Asahi«, pravijo, da so Japonci v zgodnjih jutranjih urah včeraj dospeli do neke točke vzhodno od Surabaje, kjer so bili hudi boji, kajti angleško-ameriško-holandske sile so hotele na vsak način streti japonski pritisk. List »Jomiuri« pa poroča, da je glavni holandski vojni stan v Bandoengu sporočil, da so od predvčerajšnjim zvečer srditi boji severovzhodno od Bandoenga med Japonci in Holandci in da se japonska vojska hitro približuje Bandoengu.

Tokio, 5. marca. s. Vdaja ali uničenje, to je edina možna usoda severnoameriških čet, ki so obkoljene na polotoku Batang in nimajo nobenega izhoda iz težavnega položaja, pravi dopisnik agencije Domej s filipinskega bojišča. Sicer poskušajo ameriški častniki dvigati moralo svojih čet tako, da jim sporočajo izmišljene novice, pravi dopisnik, toda domačini Amerikance zapuščajo, ker ne vidijo od nikoder ojačenj, ki so bila obljubljena in o katerih so Amerikanci govorili sleherni dan. Agencija Domej poroča, da so ujetniki filipinskega rodu povedali, da že dva meseca niso dobili nobenih plač.

Rim, 5. marca. s. Holandsko uradno vojno poročilo iz Bandoenga na Javi pravi:

O uradnem sporočilu o tem, da je general Wavell odpotoval z Jave, da bi prevzel vrhovno poveljstvo v Indiji, lahko povemo, da je zedinjeno vrhovno poveljstvo za Tiho morje bilo razpuščeno že pred časom. Wavell je odpotoval v Indijo pred nekaj dnevi. V poslovilni poslanici Holandcem je general dejal:

»Dobil sem zapoved, naj zaradi zadnjega razvoja dogodkov poveljništvo zavezniških čet na Javi preide na holandske poveljnike, ki so poveljstvo dejansko že nekaj časa izvajali pod mojim splošnim vodstvom. Izročam jim poveljstvo z zaupanjem, ker iz lastne skušnje poznam njihovo sposobnost in spretnost za vodstvo sil, ki so jim na razpolago ter njihovo trdno odločenost, da bodo storili vse, kar se le da za obrambo Jave. Zavezniške sile bodo imele vanje popolno zaupanje. Sprememba poveljstva ne pomeni, da bi prenehale dobave letal in drugih vojnih potrebščin za obrambo Jave.

Ko zapuščam Javo, izrekam v svojem imenu, v imenu svojih čet in v imenu svojega vrhovnega poveljstva globoko zahvalo za plemenito sodelovanje holandskih oblasti in otoškega prebivalstva na vseh področjih. Izrekam občudovanje nad njihovo odločenostjo in zaupanjem v trenutku nevarnosti. Pošiljam holandskemu ljudstvu odkritosrčna voščila za srečen izid sedanjega boja in za našo končno zmago.«

Švedski dopisniki v Šanghaju popisujejo japonsko taktiko na Javi. Močni japonski oddelki imajo s seboj zelo lahka kolesa posebne izdelave. Kolesa so spretno pobarvana in imajo pnevmatiko iz trdega gumija. Hitrost teh kolesarskih oddelkov je branilce docela potrla.

Politični in vojaški položaj v Egiptu

Kaj pripovedujejo tuji diplomati, ki so pred kratkim zapustili egiptovsko prestolnico

Sofija, 5. marca. s. Nekateri diplomatje tistih držav, ki so pretrgale diplomatske odnošaje z Egiptom, so prispeli v Sofijo in dali zanimive izjave o egiptskih razmerah listu »Dennik«. Kairo, so dejali diplomati, je prav za prav eno samo vojaško taborišče, polno vojakov vseh plemen, ki se bore v vrstah angleške vojske. V prvih jutranjih urah v Kairu že vidijo pijane angleške vojake, ki neprenehoma povzročajo spopade. — Kot posledica velikih zmag osi v Franciji se je v Egiptu razvilo močno nacionalistično gibanje. V Kairu so se začele velike sovražne demonstracije, ki jih je policija s silo zatrla. Egipčani čakajo na uro za osvobojenje izpod britanskega jarma in polagajo vse svoje upe na zmago orožja osi. Nekaj dni prej, preden so zapustili Kairo — so pripovedovali diplomati — smo videli pred kraljevo palačo v Kairu velikanske manifestacije. Demonstrantje so nosili napisne table, na katerih je bilo napisano: Živel kralj Faruk! Dol z Anglijo! Drugi so nosili napise, češ da je krona njihovega kralja Faruka mnogo več vredna kakor pa angleška cesarska krona.

Carigrad, 5. marca. s. Poročila iz Kaira pravijo, da so egiptovske stranke zavzele odklonilno stališče proti pritisku Angležev, ki ga izvajajo na vlado Nahasa paše, ki je odredila razširitev volitev, določenih za 24. marec. V 254 volilnih okrajih jih je 100 takšnih, kjer nastopa le po en kandidat in še ta je pristaš egiptovskih nacionalistov, vafdistov, ki so prijatelji Anglije. Iz različnih egiptovskih krajev prihajajo novice o kočljivem položaju glede prehrane, ki ga je kriva vojna in angleški ukrepi. Angleške oblasti so bile prisiljene Egipčanom odstopiti pšenico, določeno za angleške čete. Ta angleški korak naj potolaži nerazpoloženo ljudstvo, obenem pa je treba v tem dejanju videti angleško težnjo, da bi podprla vlado Nahas-paše, katere egiptsko ljudstvo ne mara.

Napovedi o ameriški ofenzivi

Rim, 5. marca. s. V razlagi k preosnovi višjih poveljstev ameriške vojske je izjavil načelnik ameriškega glavnega stana general Marshall, da so poveljstva sedaj na mestu in da se približuje ura, ko bo severnoameriška vojska posegla v boj. General je rekel, da bo ameriška ofenziva sicer počasna, toda zato bo temeljitejša. Z otroško domišljijo, ki je značilna za vse izjave severnoameriških veljakov, je načelnik ameriškega glavnega stana izjavil, da je treba za napad imeti v rokah tudi vse prometne zveze in zato morajo Združene države izdelati čim več ladij, letal in topov.

V Franciji so lani izvedli 12.700 hišnih preiskav in aretirali zaradi protidržavnega rovarjenja 5.390 ljudi, je povedal načelnik pisarne notranjega ministra. V preteklih 7 mesecih je bilo v Franciji 230 atentatov in sabotažnih dejanj, od katerih so bili v 74 primerih krivci izsledeni.

Položaj japonskega poslaništva v Perziji je zelo težaven. Angleške oblasti so japonskemu poslaništvu onemogočile brzojavno zvezo s Tokijem in mu prepovedale sleherno oddajo šifriranih brzojavk

Katere vrste solat bomo pa letos vsadili?

Ljubljana, v marcu.

Malo je ljudi, ki vsaj od časa do časa ne pogreše pri jedi solato, pa najsi bo to že kakršna koli. Pa tudi človeški organizem rabi snovi, ki jih vsebujejo solate. Saj na splošno pravijo, da je nekaj zelenega le dobro pojesti. In to bo menda držalo. Ali je možno gojiti in koristiti zelenjavo vse leto? Na to vprašanje naj damo nekaj odgovorov.

Na rodovitni, dobro obdelani, vlažni in humozni zemlji lahko vse leto pridelujemo okusno solato, toda v poletni vročini rada glavnata solata nide v cvet. Že h koncu zime goje vrtnarji v gnojakih najzgodnejše glavatice za siljenje. Čim se bliža prava spomlad, pa sejemo lahko v prave gnojake in na plano. Za zgodnji pridelek sadimo mehkolistno glavnato solato, za poznejši pridelek pa so priljubljene krhlolistne glavatice, ki po večini ne uhajajo tako rade v seme. Solati prija najbolj nekoliko hladno in vlažno, pa obenem sončno vreme.

Presajaj samo mlade, nežne mladike, ki pa jih moraš previdno privzdigniti iz zemlje, da ne potrgaš korenin. Sadi čvrsto, pa ne pregloboko. Prst naj bo lepo vlažna. Le do kalic sme rastlinica v zemljo, ne globlje, sicer zastaja v rasti in naredi slabo glavo. Sadike sadiš po 20 do 30 cm narazen, najboljše pa je saditi glavnato solato med drugo zelenjad, ki je poznejše rasti. Sadike so sposobne za presajanje v 4, 5 tednih po setvi, presajene na gredo pa napravijo glave čez 6 do 8 tednov.

Pa se v naslednjih sestavkih seznanimo z nekaterimi glavnatimi sortami, ki tudi pri nas lepo uspevajo:

Kraljica majnika je priljubljena mehkolistna solata. Robovi so rjavi, rebra pa mehka. Sorta je prikladna za hladne gnojake ter za zgodnje pridelovanje na prostem, v vročini pa gre hitro v cvet.

Bohemia je novejša vrsta s čvrstimi rumenkastimi glavami. Priporočamo jo za hladne gnojake in za zgodnjo vzgojo na prostem.

Ljubljanska maslenka je mehkolistna in zelo okusna solata, ki jo že 70 let goje naše Krakovčanke in Trnovčanke. Maslenka naredi lepe glave, zunanji listi so zeleni, nekoliko gubasti, gladkega roba ter imajo le tu in tam kakšno rjavo pegico. Notranji listi pa so belorumeni. Ta maslenka je godna takoj za majniško kraljico. Vročino pa ne prenaša, jako je občutljiva tudi za prevoz.

Ljubljanska ledenka je izvrstna krhlolistna solata z velikimi glavami. Listni rob je navadno nazobčan, močna listna rebra so steklenasta in mehka.

Parizerica je pri nas tudi zelo udomačena solata in za poletje odlična krhlolistna solata z rjavo poškroljenimi listi. Glave zgodaj in trdno zapre in je skoraj bolj trpežna kakor ljubljanska ledenka.

Braziljanka je tudi vrsta, ki je jako odporna proti vročini.

Berivka in rezivka pa ne napravljata glav. Berivki obiramo liste s stebla, pri rezivki pa spodrezujemo napol dorasle liste nad osrčjem. Berivka in rezivka se hitro razvijata ter sta uporabni že v štirih tednih po setvi. Kalita že pri prav skromni toploti in nista občutljivi za mraz. Rezivka je le za bolj zgodnjo setev, v vročini pa hitro odžene v cvet. Ameriško berivko pa seješ za poletno rabo še aprila ali maja. Seme te solate pa lahko vržete tudi na njivo med koruzo, med zelje ali peso, kjer lahko potem vse poletje obirate okusno listje.

No, pa smo si ogledali nekaj najvažnejših vrst. In, odločite se za eno vrsto, ki jo boste letos vsadili.

Iz Srbije

Upravnik centrale za žito je izdal posebno naredbo, s katero pooblašča v posameznih krajih tvrdke, ki so v imenu centrale upravičene kupovati od kmetov žito. V vsakem večjem kraju je vsaj ena taka tvrdka.

Fižol primešavajo kruhu v Bolgariji. Posebna uredba pravi, da smejo odslej peki nuditi kruh, ki vsebuje vsaj 60% pšenične, 35% koruzne in 5% fižolove moke.

Umeten dež bodo delali v Romuniji na neki postaji blizu Bukarešte. Delajo že poskuse, ki so se baje kar dobro obnesli. Umeten dež bi bil velikega pomena za narodno gospodarstvo.

Josef Lap je postal načelnik Banatskega okrožja. Do zdaj je bil pomočnik bana Dunavske banovine.

Preko 25 milijonov dinarjev so dozdaj poslali domov svojcem delavci, ki so šli na zaposlitev v Nemčijo.

Tehnična direkcija se bo imenovala nova palača, ki jo bo postavila mestna občina v kratkem. Palača bo najmodernejše zidana in bo v pomoč občini pri njenem obširnem delu in nalogah.

Smučarske tekme je preteklo nedeljo priredil SK Rakovica pri Belgradu. Tekmovale so dame na dva in pol km in seniorji na 12 km. Poleg tega so imeli tudi tekmo v spustu. Zmagal je Radojević od BSK.

Nove cene konjskemu mesu so predpisali s posebno odredbo. Po tej odredbi sme stati konjsko meso 25 do 29 din, klobase in letne salame iz konjskega ali oslovskega mesa pa do 40 din.

Trgovino z drvmi omejuje posebna uredba, ki pravi med drugim, da s 1. marcem t. l. preneha vsaka svobodna prodaja drv, kar odslej pripada izključno samo Centrali za drva. Kdor ima še drva, namenjena prodaji, jih mora prijaviti.

V športu v Belgradu zadnje čase prednjači boks. Trener Culiati je izšolal nekaj prav obetajočih boksarjev. Najbolj talentirana sta Bogdanović in Markovič, ki se bosta pomerila 8. marca.

Revizija osebnih legitimacij že dalj časa traja v Belgradu. V glavnem je zdaj revizija zaključena in bo nekoliko dni trajalo še naknadno pregledovanje. Kdor bi se po tem roku nahajal v Belgradu brez revidirane legitimacije, ga bodo oblasti smatrale, kakor da je brez dokumentov. Na ta način mislijo, da se bodo otresli vseh sumljivih elementov, ki se potikajo po Belgradu z najrazličnejšimi nameni.

Reformo socialnih ustanov pripravljajo v Srbiji, ker se je pokazalo, da je to nujno potrebno za napredek in dobrobit Srbije.

Novo Narodno gledališče, ki bi moralo biti gotovo že v mesecu decembru preteklega leta, še danes ni dogotovljeno, deloma zaradi mraza, ki je vladal, deloma pa zaradi počasnega dobavljanja materiala. Bo pa narejeno še v tej sezoni.

V treh vrstah...

V Kamniku bodo v kratkem začeli z graditvijo novega športnega igrišča, novega bazena in pa posebnega igrišča za tenis. Tako je odločil okrožni športni vodja Kolenc v sporazumu z zastopniki mestne občine. Denar je že tudi na razpolago.

Plaz je spet zasul 10 letnega dečka, ki se je vračal v Lisce pri Celju. Kljub temu, da se je hotel rešiti s plezanjem na drevo, ga je plaz potegnil za seboj in ga pokopal. K sreči pa je vso nesrečo opazoval neki kmet, ki je potem hitro poklical še več kmetov, ki so zasutega dečka rešili sigurne smrti.

Kar dva kuharska tečaja so imeli pred nedavnim v Predoslju pri Kranju. Kaj so se udeleženke naučile v tečaju je pokazala večerja, na katero so bili povabljeni tamkajšnji učitelji, župan in voditeljice raznih tečajev.

Levico je raztrgala patrona šolskemu slugi v Retečah pri Škofji Loki. Patrono je prinesel skupaj z butaro drv, s katerimi je nameraval zakuriti v učiteljevi sobi. Sicer je patrono zagledal, a ne pravočasno. Prepeljali so ga na Golnik.

Na sadjarski in vinarski šoli v Mariboru bodo letos priredili tudi poseben tečaj za čuvaje sadovnjakov. Tečaj bo razdeljen na tri dele. Spomladanski del bo trajal štiri tedne, poletni in jesenski del pa bosta trajala le dva tedna. Tečajniki bodo smeli biti stari od 25 do 35 let. Vsa potrebna učila bodo kupili na stroške tečajnikov. Tečajniki pa morajo obvladati nemščino in biti člani Domovinske zveze.

Vsi spodnještajerski dnevniki in strokovni listi pozivajo lastnike zemlje, da letos ne sme ostati niti ped zemlje, ki ne bi bila obdelana. Ker je treba nuditi prebivalstvu, kakor tudi vojaštvu veliko zelenjave, je potrebno, da je tudi najmanjši košček zemlje posajen. Tudi okrasni vrtovi ne bodo smeli biti brez zelenjave, ki ni le samo za prikuho, ampak je velikokrat tudi glavna jed.

Novice iz Države

Razdeljevanje daril albanskim otrokom. Albanska fašistična stranka je organizirala posebno podporno akcijo in je obdarila veliko število revnih albanskih otrok. Vsa darila so prišla iz Italije kot poseben dar Duceja. Obdarjeni otroci so povsod s hvaležnostjo sprejemali darila. Rimsko časopisje pravi, da je ob priliki razdelitve prišlo do lepih manifestacij za Kralja in Cesarja ter Duceja.

Klanje prašičev za domačo porabo ukinjeno. Ker je treba smatrati sezono klanja prašičev za zaključeno, je kmetijsko ministrstvo izdalo odlok, da se po 2. marcu ne smejo več klati prašiči, ki so bili namenjeni za domačo družinsko porabo. Prepoved klanja ostane v veljavi do 1. oktobra tekočega leta. Kmetijsko ministrstvo bo dovoljevalo izjeme od tega odloka le za klanje prašičev v gorskih krajih, kjer koljejo živali na spomlad, in za razne zdravstvene ustanove, kakor so sanatoriji, bolnišnice, verske organizacije, ki rede prašiče za domačo porabo, dalje pa dovoljuje izjeme tudi za vojaška poveljstva, toda vselej je treba na ministrstvo nasloviti posebno prošnjo. Ministrstvo ne bo izdajalo nobenih splošnih dovoljenj, pač pa le od primera do primera.

Dober apetit: škarje, steklenina, kovanci itd. V triestinski bolnišnici so imeli oni dan na operacijski mizi svojevrstnega bolnika. Namreč dečka Roberta Palmerija, ki je imel posebno dopadenje nad kovanci, škarjami, steklenino in podobnim blagom, ga je rad požiral. Nazadnje se mu je nekaj takega neprebavljivega blaga nabralo v želodcu, da so ga morali starši zaradi silnih bolečin, ki mu jih je povzročal želodec, oddati v bolnišnico. Zdravnikom ni preostalo drugega, kakor hitra operacija. Ta se je tudi posrečila. Iz otrokovega želodca so potegnili dva dela škarij in dva kosa steklenine, kovance pa je notranji organizem le spravil naprej. Pri rentgenskem pregledu pa so ugotovili, da ima deček še nekaj tujih predmetov v črevesju. Zato ga bodo morali ponovno operirati, pa šele takrat, kadar si bo opomogel od posledic prve operacije.

104 letni muzikant umrl. V Rimu je umrl 104 leta stari glasbenik Domizio Laurini, ki je bil znan kot dober igralec na rog in tudi učitelj igranja na ta glasbeni instrument. Mož pa se je postavljal še z drugo posebnostjo: bil je namreč sodobnik slavnega skladatelja Verdija in je z njim skupaj potoval po svetu. Potem je bil dosti skupaj tudi s skladateljem Mascagnijem. Bil je tudi član tistega orkestra, ki je prvi igral opero Mefistofeles.

Porast delovnih moči v Nemčiji. Čeprav se je število tujih delavcev, zaposlenih v nemškem gospodarstvu stalno množilo, potrebujejo v Nemčiji zaradi zvečane izdelave vojnega blaga in drugih izdelkov, ki posredno ali neposredno služijo vojni, vedno več novih delovnih sil. Zato so nemške oblasti — kakor pravi gospodarsko poročilo agencije »Agit« — nedavno sklenile nove sporazume z raznimi evropskimi državami, ki bi mogle pošiljati večje število delavcev v Nemčijo. Po pogodbi z Belgijo, sklenjeni januarja letos, bo število belgijskih delavcev v Nemčiji naraslo na 250.000. Doslej je bilo v rajhu zaposlenih 8000 Romunov, zdaj pa jih bo prišlo še 15.000, od teh je 10.000 mladih, ki jih bodo izurili za posebna dela. Tudi število delavcev iz drugih dežela se je od novega leta sem močno zvišalo. V preteklem letu je prišlo do pomanjkanja delovnih moči posebno zaradi tega — poudarja nemški tisk — ker je bilo treba na bojišča poslati nove sile, ki so bile dotlej zaposlene v nemškem gospodarstvu in oboroževalni industriji. Potreba po orožju pa se ni zmanjšala. Oblasti vedno znova poudarjajo, da je treba izdelavo orožja še zvečati. Prav zaradi tega je maršal Goering, ki mu je poverjena izvedba štiriletke, dal kar največja pooblastila dr. Mansfeldu, ki urejuje zaposlitev delovnih moči. Število tujih delavcev v Nemčiji znaša danes več ko 2 milijona, a to število mislijo še povečati. Prav tako so že izdelali načrt, kako bi se te sile dale še koristneje zaposliti. Nedavno je nemški gospodarski minister Funk, precenil delavne sile v Evropi in po anglosaksonskih deželah ter prišel do zaključka, da je prvih skupaj 131 milijonov, drugih pa 7 milijonov. Nemško vojno gospodarstvo stremi za tem, da bi tudi v oboroževanju imele sile Osi znatno premoč.

Iz Tirane poročajo, da se zdaj v vseh vojaških središčih zbirajo številni vojaški novinci iz vseh krajev Albanije, ki bodo prevzeli stražo od starejših nad deželo, odkar je Albanija po zmagovitem delu Osi dosegla svoje zgodovinske cilje. Tem mladim, ki so poklicani pod orožje in prinašajo žareč ponos svojega duha, prežetega po fašizmu, je dnevnik »Tomori« zapisal tale topli pozdrav: »Pozdrav vsem novincem! Njim je zaupana straža nad mejami. Prepričani smo, da bodo mladi v vsem enaki in vredni prednikov po pokorščini in vnemi ter si prav tako pridobiti zasluge za albansko domovino. Te mlade smele čete bodo zdaj s slavnimi italijan. vojaki vred ščitile meje velike Albanije.«

Medministrski odbor, ki spravlja v sklad oskrbo živil in cene, da bi se okrepilo vojno gospodarstvo, je imel pod predsedstvom Ducejevim že tri seje v Palazzu Venezia. Važnost ukrepov in temeljito delo, ki ga opravlja ta odbor, je zbudilo med italijanskim ljudstvom veliko pozornost. Saj bo po teh ukrepih prišlo do silne okrepitve vojnega gospodarstva. Pokazalo se bo, da je vlada trdno odločena obraniti liro v zdravi veljavi. Prav tako pa bo neusmiljeno preganjala vse špekulacije in pobijala vsako inflacijo. Z isto strogostjo bo zasledovala vsako verižništvo in kopičenje hrane.

Posebna varnostna naprava za preprečevanje zastrupitve s plinom. Zadnje čase so se močno množile nesreče s plinom. Številni so bili primeri, da so ljudje povzročili nezgode in smrtne primere zaradi svoje malomarnosti ali pa so bile priprave že stare in obrabljene in je plin uhajal. Zaradi tega pogostega pojava so se tehniki lotili dela in poskušali narediti varnostno napravo, ki naj bi onemogočala puhtenje plina iz cevi. In res se je posrečilo nekemu inženirju podjetja za izdelovanje električnih strojev v Milanu, da je izdelal posebno varnostno pipico, ki se sama zapre, čim plin ne more puhteti iz cevi z vsem pritiskom. To pomeni, da varnostna pipica deluje takrat, kadar je glavna pipa, blizu katere plin gori, zaprta, pa plin vseeno uhaja. Preizkušnje so pokazale, da je sredstvo dobro in ga bodo javnosti priporočili v uporabo.

Cene vinu se ne bodo spremenile. Vlada je odredila — tako pravi neko poročilo agencije »L'Eco di Roma« — da ostanejo cene vinu v nespremenjeni veljavi. Da se bodo vsi strogo ravnali po tej uredbi, bodo izdani še posebni ukrepi, po katerih bodo prisilno in po določenih cenah vzeli vino vsakomur, ki bi ga skušal skrivati in z njim verižiti.

Pomen civilne mobilizacije v državi. Nedavno je bil objavljen ministrski sklep, ki pooblašča tajnika stranke in ministra za korporacije, da lahko izvedeta civilno mobilizacijo vseh moških od 18. do 55. leta starosti. Tako naj bi se iz teh ljudi, ki niso bili prizadeti z rednimi vpoklici v vojsko, uredila posebna armada pomožnih moči, ki naj bi nadomestile manjkajoče sile tako, da ne bi v vojni izdelavi in sploh v gospodarstvu nikjer nastal škodljivi odmor. Po navedbah agencije »Agit« bi po zadnjih statističnih podatkih o številu prebivalstva v Italiji prišlo v poštev za civilno mobilizacijo okrog 11 milijonov ljudi. Če pa k temu prištejemo še tiste moške, ki so izven domovine v raznih delih Afrike, pa dobimo številko enajst in pol milijona ljudi. Predvsem bodo vpregli te ljudi v delo na poljih, da bo količina pridelanih hranil dosegla take številke, da bo domača poraba v celoti pokrita.

Gospodarstvo Osi z vsemi silami kljubuje vsakemu poskusu inflacije po evropski celini, tako sodi italijanska agencija »Agit« v svojem gospodarskem poročilu. Čeprav se v vseh državah trudijo, da bi jim ne bilo treba zatekati se k inflaciji kot sredstvu, s katerim bi zadoščali velikanskim in naraščajočim potrebam vojnega gospodarstva, je vendarle dejstvo, da po mnogih deželah narašča nevarnost inflacije. Ta bi seveda preobrnila že tako hudo preskušeni gospodarski red v teh deželah. Med jasnimi in ponovno poudarjenimi izjavami mnogih državnih voditeljev in med resničnostjo, ki se kaže v čedalje bolj jasnih oblikah, pa je veliko nasprotje, ki je za sedanje mednarodno denarstvo precej značilno. Stari način inflacije pa je v sedanji razviti obliki finančne in kreditne politike mnogo bolj zapleten. Nekdaj si povzročil inflacijo preprosto s tem, da si povečal količino bankovcev. Danes pa se denarni polom javlja v splošnem porastu cen blaga in na mednarodnem trgu v neuravnovešenih cenah, tako da mora vsaka država zaščiti svoje denarstvo in trgovski promet s primernimi ukrepi. V kočljivem svetovnem gospodarskem položaju mora vsakdo strogo paziti na vsak prikrit ali javen poskus inflacije. V Italiji in Nemčiji natanko nadzorujejo gibanje cen in takoj preprečujejo zvišanje. A inflacija se čedalje bolj kaže na anglosaksonskem trgu in po državah, ki so pod vplivom bogataških držav.

EIAR – Radio Ljubljana

Sobota, 7. marca: 7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 Slovenska glasba (v odmoru napoved časa). 8.15 Poročila. 12.15 Koncert klavirista Marijana Lipovška. 12.35 Trio na klarinetih. 13 Napoved časa in poročila. 13.15 Vojno poročilo. 13.17 Ljubljanski radijski orkester. 14 Poročila. 14.15 Prenos iz Tokia. 14.45 Poročila v slovenščini. 17.15 Nove plošče Cetra. 18 Velikonja: predavanje za gospodinje: Kuhinja spomladi. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Na harmoniko igra Vlado Golob. 20 Napoved časa in poročila. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov. 20.40 Prenos, posvečen Madžarski. 21.10 Orkester pod vodstvom Bojana Adamiča. 22.20 Simfonična glasba. 22.45 Poročila.

Earl Derr Biggers 72

ČRNA KAMELA

»Govorite dalje!« ga je vzpodbodel Chan.

»Torej, ravno na oknu sem videl blesk neke — neke briljantne zaponke. Mislil sem si, da ni nikogar tam, odrinil okno in se splazil na okensko polico. Skočil sem na tla in se vrgel na zaponko in tedaj sem jo zagledal — tisto žensko, kako je ležala zraven mize, mrtva, zabodena. Takoj mi je v glavo šinila misel, da to le ne bo najprimernejši prostor za prenočevanje in po tem sem se ravnal. Zaponko sem odkril v svoji jekleni blagajni na obrežju in se potem odtihotapil na vso moč neopazno na Aveniju. Bil sem že na spodnjem delu poti, ko me je uro kasneje pograbil neki policaj.«

»Imate zaponko še vedno na obrežju?« je poizvedoval Chan.

»Ne, vzel sem jo danes zjutraj!« Smith je segel v žep in jo potegnil ven. »Prosim, vzemite jo — hitro — ne maram je — in nikar mi je ne dajte več pred oči! Mislim, da sem moral biti zmešan. Toda, kakor sem rekel — če je človek tako na psu...«

Charlie je opazoval zaponko, ki je bila mična dragotina. Na ozki palčici so se vrstili v platino vdelani diamanti kakor rosne kaplje na travni bilki. Igla sama je bila odlomljena in en konec je je manjkal.

Šef je strogo pogledal Smitha. »Tako,« je rekel, »menda sami dobro veste, kaj to pomeni. Morali vas bomo dati zapreti...«

»Prosim, trenutek,« ga je prekinil Chan. »Prav gotovo je važno, da smo spet našli zaponko, toda povrh tega tudi sicer nepomembno odkritje. Važno je to: kaj je slišal ta mož od pogovora med Shelah Fane in Robertom Fyfejem, ko je stal pod utnim oknom? Nekaj neizmerno važnega, nekaj, za kar je bil Fyfe Smithu pripravljen plačati velik znesek, če bo molčal. Toda mr. Smith se je zdaj premislil. Dolgo tudi tega ne bo skrival.«

»O, to pa bom!« je vzkliknil Smith. »Mislim... da ni bilo nič... prav nič posebnega...«

»Imamo vas v rokah,« ga je prekinil Chan. »Tatvina, ali ne? Hočete na vsak način v zapor? Mislim, da ne! Toda gotovo je, da vas mi ne silimo k temu, da bi se morali za nekaj časa odreči užitkom življenja. Pod določenimi okoliščinami bi bilo celo mogoče, da za zmerom izgine iz našega spomina spomin na vašo tatvino! Imam prav?« se je obrnil k svojemu predstojniku.

Šef ga je neodločno pogledal. »Mislite, da je stvar res tako pomembna, Charlie?«

»Nedosegljivega pomena!« je odvrnil Chan.

»Potem dobro!« Obrnil se je k Smithu. »Popolnoma točno nam povejte, kaj ste včeraj zvečer slišali, in izpustili vas bomo. Proti vam ne bomo nič ukrenili. Toda tokrat mora priti na dan čista resnica.«

Smith je okleval. Počasi so se pogreznile v nič njegove rožnate sanje o povratku, o dostojni obleki, o dostojnem meščanskem življenju. Tako težak je bil ta boj. Toda ob misli na zapore na Oahu ga je spreletavala groza.

»Torej dobro,« je končno dejal. »Povedal bom! Več kot nerad... toda... seveda... tam je Cleveland... moj oče... sicer malenkosten gospod. Z neverjetno lahkoto se je povzpel... toda sčasoma postaja star. Bolj zaradi njega, kakor zaradi sebe moram gledati, da se izvlečem iz tega blata. Ko sem stopil pod okno, gospod komisar...«

Chan je odmahnil z roko. »Trenutek, prosim! Izražam nujno željo, da bi bil Robert Fyfe sam navzoč, ko nam boste pripovedovali svojo zgodbo.« Pogledal je na uro. »Verjetno ga bom zdaj dobil v hotelu!« Stopil je k telefonu in naprosil Fyfea, da bi prišel na policijo. Potem se je usedel k Smithu na stol in se zasmejal. »Zdaj si pa izpravimo udobno, kar se le da! Vi, Smith, pa brskajte tako dolgo po svojih možganih, da nam boste povedali zgodbo čisto natančno! Toda nikar ne pozabite: golo resnico!«

Smith je prikimal. »Dobili ste, gospod komisar! Gola resnica bo.« Žalostno je pogledal na svoje razcapane čevlje. »Saj sem vedel, da je bilo prelepo, da bi smelo biti resnično. Imate morda cigareto? Ne? Jaz žalibog tudi ne! — Seveda, takšno je pač življenje!«

Dva in dvajseto poglavje.

Kaj je slišal Smith.

Počasi je potekal čas nemega čakanja. Sive Smithove oči so strmele žalostno v brezupno bodočnost, v kateri bo prisiljen in pribit kot doslej, ves zlomljen in reven, na Havajsko obalo. Šef si je prižgal velikansko cigaro in vzel v roke večerni časopis. Charlie je ponovno, zatopljen v globoke misli, pregledoval briljantno zaponko Shelah Fane.

Deset minut je moralo preteči, ko je končno stopil v sobo Robert Fyfe. Prikazal se je smejoč, vljuden in samozavesten, kakor da bi bil stopil na oder. Ko pa je s pogledom objel Smitha, je njegov smehljaj nenadoma zamrl, njegove obrvi pa so se grozeče potegnile skupaj.

»Dober večer!« je pozdravil igralec. »Približno dvajset minut svojega časa vam lahko stavim na razpolago, mr. Chan, potem pa moram neizogibno proč. Nocoj ne smem spet priti tako pozno.«

»Dvajset minut bo popolnoma zadostovalo,« je pritrdil Charlie. »Mr. Smith vam je poznan. In tu sedi moj predstojnik.«

Fyfe se je priklonil. »Čast mi je. Mislim, da ste me gotovo iz stvarnih razlogov povabili sem, gospod komisar.«

»Za nas so važni!« je potrdil Chan. »Ne bom izgubljal preveč besed. Snoči ste imeli razgovor s svojo bivšo ženo v obrežni uti. Prave vsebine tega razgovora doslej še nismo odkrili. — Ko se je prvikrat pokazala priložnost za to, ste priznali zločin, ki ga sploh niste mogli izvršiti, samo zato, da bi me odvrnili od nadaljnjega raziskovanja. Potem ste danes zjutraj nenadoma odkrili svojo vročo ljubezen do umetnosti in ste oc Smitha kupili sliko zgolj zato, da bi molčal.« Gledal je igralca brezobzirno v oči. »Veseli me, da ste si pridobili to lepo sliko. Kajti tisto bo edino, mr. Fyfe, kar bo pri vsej stvari lahko veljalo za dobiček. Smith ne bo mogel več dolgo molčati. Smith bo spregovoril.«

Zemljojedci nekdaj in sedaj

Zdravljenje z zemljo je že zelo staro

Uporaba zemlje v zdravniške svrhe je že silno stara in nekateri celo trdijo, da je mnogo starejša od zdravljenja z zdravilnimi zelmi. Pa naj bo tako ali tako, zanimivo je, da so živela plemena, ki so smatrala zemljo za zdravilo proti vsem boleznim in so jo tudi uporabljali v prav različnih boleznih. Navadno so zemljo jedli in to v pravem pomenu besede. Ponavadi so jo uživali vse leto, pa ne samo bolni, ampak tudi zdravi, da se tako obvarujejo pred boleznijo. Posebno mastna ilovica je bila po njihovem mnenju zelo zdravilna in to posebno spomladi. Jedli so jo proti notranjim boleznim: zaprtju, raznim bolečinam v trebuhu, menstruaciji, glavobolu, driski itd.

Vendar so zdravljenje z zemljo počasi pozabljali, čeprav so se nekateri ljudje trdovratno držali starih izročil.

Pastor Felkes pa je zemljo kot zdravilno sredstvo zopet nekoliko povzdignil iz pozabe in sestavil je nekakšen seznam, po katerem razvidimo, v katere namene se zemlja uporablja in kako. Po njegovem je najboljša zemlja tista, ki ne vsebuje preveč kremenjaka, to je mastna ilovica, ki pa mora biti vzeta iz zemlje vsaj 1—1½ m globoko. Sam pravi, da je taka prst čista in zaradi sil, ki jih ima zemlja, še ne izčrpana. Dalje piše, da kdor stalno je zemljo, ki vsebuje kremenjak, lahko oboli na kroničnem katarju, ker ostri pesek draži črevesno sluznico.

Za njim poroča dr. Hähles, da je sam izvršil več uspelih zdravljenj z zemljo, ki jo je dobil iz vulkanskih žrel. Ta prst je popolnoma sterilna, saj se sestoji iz razpadlih vulkanskih kamenin. Tako pridobljena zemlja je popolnoma suha, brez peska in se da zmleti v silno droban prah.

Vulkanska zemlja vsebuje tudi precej kremenčeve kisline, ki je posebne važnosti za človeški organizem. Omenjeni dr. Hähles meni, da pravilno in stalno zdravljenje s to prstjo pomladi in ojači naše telo tako, da lahko dočakamo visoko starost. V tej prsti (kakor tudi v nekaterih drugih) se nahajajo razen kremenčeve kisline še magnezija, apno in železo. Magnezija učinkuje ugodno proti raku in kmanom, apno in tudi železo sta tako podana, da ju naše telo lahko sprejme.

V zemlji pa so še druge skrite moči (razna izžarevanja, radij), ki človeškemu organizmu pomagajo do zdravja, ali če je zdrav, mu okrepe telo, ki postane odpornejše. Zdravljenje z zemljo pa tudi nima senčnih strani, kot druga zdravila, in se zaradi tega priporoča.

Pri navedbah, kako se notranje uporablja zemljo, pravi omenjeni pisec med drugim, da naj tisti, ki zemlje ne morejo jesti, stresejo žlico prsti v kozarec vode, dobro premešajo in puste čez noč na mizi, da se zemlja usede. Nato naj vodo previdno odlijejo in izpijejo. Namesto kopanja v zdravilnih toplih vrelcih, naj bi se ljudje več posluževali zdravilnosti zemlje, saj iz nje izhaja vse zdravje. Tudi živali podzavestno vedo, da je zemlja zdrava in zaradi tega, kadar so bolne, najraiši pijo vodo, ki teče ali izvira čez zgoraj omenjene snovi in jih tudi vsebuje.

Pa tudi zdravniška znanost ne zavrača zdravilnosti zemlje, saj so znane razne blatne kopeli, ki imajo čudovite učinke. Tudi župnik Kneipp priporoča različne recepte, kako se zdraviti z zemljo, posebno z ilovico. »Električnost je glavna moč zemlje, ki ti pomaga že na pragu smrti,« je zapisal Kneipp, zato mora biti zemlja sveža in dovolj globoko izkopana.

Župnik Kneipp priporoča za zunanje obkladke iz ilovice v sledečih primerih: pri opeklinah, zobobolu, piku žuželk, glavobolu, ugrizih, lišajih, revmatizmu, krčnih žilah itd. Tudi za notranjo uporabo priporoča Kneipp odcedek od zemlje pri davici, želodčnih in črevesnih boleznih, zgagi (ki baje takoj prejenja), zastrupitvah, vetrovih in zaprtju.

V ta namen moramo vsuti v kozarec vode v prah zmleto ilovico (Bolus alba), ki se dobi v lekarnah in drogerijah, in sicer 60 g vode in 25 g praška. Pri otrocih sorazmerno manj.

Tudi obkladki iz ilovice so zelo zdravilni in, kot meni Kneipp, bolečine takoj prenehajo.

Dalje se lahko uporablja voda od zemlje za grgranje, izpiranje nosa in ust in čiščenje zob.

Zanimivo je, da je znanstvena medicina marsikaj potrdila, kar so iznašli in uporabljali stari rodovi tudi glede zemlje. Tako n. pr. so blatne kopeli, ki jih uporabljajo v prav različne namene, zelo učinkovite in se vanje zatekajo bolniki, ki so preizkusili že vsa sredstva moderne kemije, a brez uspeha. Šele zemlja jim zopet odvzame bolezni. Vrnimo se torej k naravi!

La lampada di qualità prodotta nello stabilimento di Milano della TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

Kakovostna žarnica proizvajana v Milanu v tvornici tvrdke TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

TUNGSRAM

S Hrvaškega

Hrvaški Zagorci, ki prebivajo v Zagrebu, so preteklo nedeljo slavili svojo 11. obletnico, odkar so organizirani v glavnem mestu Hrvaške.

26. februarja je imel v italijanskem institutu v Zagrebu zanimivo predavanje italijanski novinar in književnik dr. Kornelij di Marzio o temi: »Umetnost v Italiji v teku zadnjih 20 let«.

Med zasedanjem hrvaškega sabora so si vsi predstavniki sabora, oblasti, narodni zastopniki in ostali številni odličniki ogledali v kinu »Danici« domači film pod naslovom: »Hrvatska v sliki in besedi«. Ob koncu domačega filma so prikazali še nekatere zanimive italijanske in nemške filmske tednike. Ko sta se na platnu pokazala Duce in Führer, so vsi navzoči ploskali.

V Zagrebu nadaljujejo z dograjevanjem hrvaške ekonomske in komercialne šole, ki bo stala, ko bodo z deli gotovi, celih 35 milijonov kun. Veliko šolsko poslopje pa bo moglo biti izročeno svojemu namenu šele v jeseni leta 1943.

Zaradi nastopa južnega vremena so začele reke v Hrvaški naglo naraščati. Tako je Kolpa narasla že za dva metra in kaže, da bo še nekaj. Tudi Korana je začela hitro naraščati, vendar pa omenjeni reki še nista prestopili bregov. Tudi bosanski reki Vrbas in Pliva sta precej narasli, Pliva celo tako, da se je voda na večih mestih razlila čez nasipe.

Pred dnevi so šele nekateri kmetje našli v okolici Križevcev zmrzlega križevskega poštarja Predragoviča. Revež je zabredel v velikem snežnem viharju v globok sneg in se iz sneženega oklepa ni mogel več rešiti.

Vse hrvaške šole bodo vzgajale mladino po zdravih hrvaških političnih, gospodarskih in kulturnih načelih. Tako je dejal v hrvaškem saboru tajnik pri ministrstvu prosvete.

Ob priliki hrvaškega sabora, ki se je začel ta teden v Zagrebu je bilo po vseh hrvaških šolah veliko predavanj, ki so imela namen očrtati pomen sabora za Hrvate.

Velik ogenj je nastal pred dnevi v zagrebški tovarni kemikalij. Ogenj je zajel skladišča, kjer so bili številni zaboji s kemikalijami, zdravili in raznim zavojnim materialom. Gasilcem je sicer uspelo, da so požar omejili, vendar pa znaša škoda kljub temu več kakor pol milijona kun.

V Varaždinu je te dni padel pri čiščenju snega s strehe občinske hiše 20 letni delavec Mašič, ki pa je po padcu ostal brez najmanjše poškodbe.

V Sarajevu je bil te dni odprt prvi sindikalni tečaj za delavske voditelje, katerega je priredila Delavska zbornica. Med delavstvom je bilo za tečaj veliko zanimanje.

Po celi Herceg-Bosni je zdaj spet reden železniški promet, ki je bil prekinjen na večih krajih zaradi velikih snežnih zametov.

Vsi zagrebški kinomatografi so zdaj preimenovani. Tako se zdaj imenujejo: prešnji »Luxor« je zdaj »Danica«, »Astorija« je »Alka«, »Capitol« je »Dubrovnik«, »Central«, je »Grad«, »Union« je »Una«, »Uranija« je »Tuškanec«, »Olimp« je »Velebit«, »Patria« je »Osvit« in »Rax« je »Klek«.

Nekaj besed o najbolj priljubljenem južnoameriškem športu

Te dni je bilo zaključeno nogometno tekmovanje južno-ameriških držav, pri katerem je končno zmagal Uruguay pred Argentinijo.

Pa v nekaj vrsticah poglejmo kako je z nogometnimi prilikami v Argentiniji, kjer je športna panoga najbolj priljubljena.

Prvič so Evropejci videli moč južno ameriških nogometašev na olimpijadi l. 1924 v Parizu, kjer si je osvojil prvenstvo Uruguay. Tudi na naslednji olimpijadi l. 1928 v Amsterdamu so odneslo prvo mesto Uruguayci, hud konkurent pa jim je bila Argentinija. Prva igra je tedaj ostala neodločena 1:1, pri drugi pa so z golom razlike zmagali Uruguayci.

Najmočnejši južnoameriški klubi so v Uruguayu in Argentiniji. Od uruguayskih so najbolj znani »Penarol« in »National«, najboljši braziljanski klub je »Vasco da Gama«, čilski »Colo-Colo«, v Paraguayu pa »Olimpia«.

Pri končnih tekmah za argentinsko prvenstvo je često tudi čez 100.000 gledalcev. Če pa pride do srečanja med Uruguayem in Argentinijo pa ostane najmanj tretjina ljudi brez vstopnic. Najpriljubnejši argentinski nogometaši so bili in so še: Fereira, Minela, Santamaria, Quello, Garcia itd. Športni listi z milijonsko naklado pišejo največ o nogometu. Kadar je v Buenos Airesu kakšna važna tekma, ima človek dojem, da slave kakšen narodni praznik.

Nogometne prilike tam na jugu »nove zemlje« so čisto druge kakor pri nas v Evropi.

Največji klub v Buenos Airesu »River Plata« ima na leto od 20—30 milijonov čistega dobička!!! Pa tudi klubi iz srednje lestvice imajo letno milijonske dobičke.

Tudi plače poklicnih igralcev gredo na mesec v lepe tisočake. »Zvezde« pa so še posebno dobro plačane. Fereira dobiva na mesec tudi od 40 do 50 tisoč lir, kar je že celo premoženje in za naše razmere nerazumljivo.

Tako imenitni dohodki v klubske blagajne ne pridejo samo od vstopnine, pač pa je glavni del članarina. Na donosu članarine je zgrajen ves letni klubski proračun. »River Plata« ima samo 60 tisoč članov.

Posebnost v Argentiniji pa je, da dame ne plačajo za tekme nobene vstopnine. Ker pa one ne gredo na tekmo same, vzamejo vedno s seboj moškega, ki pa mora plačati. To dejstvo dokazuje, da so Argentinci kos dobrih trgovcev. In ker tudi nežni spol zelo rad zahaja na tekme, so stadioni vedno polni in v blagajne se steka denar. Kakor v londonskem Hyde parku in največjih konjskih dirkah po svetu, tako pridejo Argentinke na tekme v najmodernejših oblekah. In če hoče človek videti najnovejše kroje, naj gre kar h tekmi na kakšno argentinsko igrišče. Pisana barva ženskih oblek, daje igrišču posebno živahnost.

Na prvenstvenih tekmah pride čestokrat tudi do izraza ves južnjaški temperament. Navijači se tudi tako spozabijo, da nastanejo na igriščih veliki neredi. Še k sreči, da je igrišče ograjeno z veliko žično ograjo, sicer bi se dogodilo marsikaj, še kaj bolj nevšečnega kakor se. So tekme pri katerih mora sodelovati celo vsa policija, in tudi vojaštvo je že moralo priti, da se je dokončala tekma v redu. Argentinija je klub vojnemu času ostala pravi raj za dobre nogometaše. Argentinska športna stvarnost je tudi v teh časih na višku.

Športni drobiž

Zdaj so bile dokončno porazdeljene funkcije v hrvaški nogometni zvezi. Zveza je razdeljena na pet odborov, in sicer: vrhovni odbor, blagajniško-gospodarski odbor, kazenski odsek, poslovni odbor in pa odsek za igrišča in prireditve. V teh odborih sede tudi nekateri znani hrvaški igralci in športni delavci. Tako beremo tale imena: Cuvaj, Hügl, Ivica Hitrec, dr. Rudolf Hitrec, Berger, Ivo Babič in še nekatera druga.

Na velikonočno nedeljo 5. aprila se bosta v berlinski športni palači pomerila boksarja Nemec Vogt in pa Italijan Musina. Borila se bosta za evropski primat v polteški kategoriji. Zanimanje za izid srečanja je že zdaj veliko.

Madžarski sabljači so danes prišli v Torino, kjer se bodo v prihodnjih dneh pomerili z najboljšimi Italijani. Sabljaški meddržavni dvoboj se bo začel 7. marca v Torinu in bo trajal dva ali tri dni. Ker so Madžari znani kot dobri sabljači, bodo morali Italijani dati na borišče res vse svoje najboljše.

Od 8. do 15. marca bodo v Abetonu velike smučarske tekme, katerih se bodo udeležili tokrat tudi Švicarji. Tekmovali bodo za torinski pokal. Zdaj je švicarska smučarska ekipa že sestavljena in bodo tekmovali tile smučarji: Rominger, Molitor, von Allmen, Robbi, Reinalter, Scheuin, Rota, Gamma, von Allmen M., Berchtold in Robbi Andrea. — Tudi Italijani se vestno pripravljajo pod vodstvom zveznega trenerja, znanega smučarja Leona Gasperla.

Prihodnjo nedeljo bo v italijanskem prvenstvu v košarki prvo povratno kolo.

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 5. marca: Evzebij.
Petek, 6. marca: Perp. in T.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

V nedeljo 8. marca ob 3 popoldne prva mladinska predstava pravljične igre »Pogumni krojaček« v frančiškanski dvorani. Igra je namenjena našim najmlajšim, zato vabimo starše, da pripeljejo s seboj svoje otroke. — Vstopnice dobite v predprodaji v trgovini A. Sfiligoj, Frančiškanska ul. 1.

Prvi petek se zopet bliža. Pripravimo se nanj! Pridobimo še druge za pobožnost deveterih prvih petkov!

Razdeljevanje osebnih izkaznic se je že pričelo po nekaterih poslovalnicah, po drugih se pa prične današnji četrtek. Še enkrat opozarjamo vse upravičence, da morajo sami priti po izkaznico, ker jo morajo lastnoročno podpisati pred uradnikom, prav tako pa podpisati tudi dva kartotečna listka. Posebno pa opominjamo vse, naj ne hodijo po izkaznice vsi prvi dan, temveč tako, kakor je razglašeno pred posameznimi poslovalnicami, da upravičenci prihajajo ali po kontrolnih številkah ali pa po alfabetu. Kdor bi prišel prej, preden je na vrsti po razporedu, bi samo oviral ter zavlačeval poslovanje, nikakor pa ne bi mogel dobiti svoje izkaznice.

Ravnateljstvo drž. klasične gimnazije uraduje odslej v prirodopisnem kabinetu uršulinske meščanske šole v I. nadstropju na koncu hodnika ob delavnikih od 11 do 13. — Ravnateljstvo.

Ali ste že naročili OBISK

edini, prelepi slovenski ilustrirani družinski mesečnik. Letno velja 40 lir. Naročila sprejema uprava, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 6

Ljubljansko gledališče

Drama

Četrtek, 5. marca ob 17.30: »Rokovnjači«. Red Četrtek.
Petek, 6. marca ob 15: »Lepa pustolovščina«. Izven. Cene od 10 lir navzdol.
Sobota, 7. marca ob 17.30: »Človek, ki je videl smrt«. Red B.

Opera

Četrtek, 5. marca ob 17: »Don Pasquale«. Premiera. Red Premierski.
Petek, 6. marca: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Red B.

Dramatizacija Kersnikovega in Jurčičevega romana »Rokovnjači«, ki jo je napisal Fran Govekar, pokaže usodo rokovnjaškega poglavarja Nandeta in njegove tolpe, ki je živela leta 1810. v kamniški okolici. Dejanje obsega osem slik. Prva se godi v Kamniku, druga pri čevljarju Bojcu, tretja na Paleževini, četrta pri sodniku Gavriču, peta v krčmi pri Urši, šesta v Črnem grabnu, sedma v kolovški pisarni, osma na Paleževini.

V petek ob 15. bodo ponovili po zelo znižanih cenah od 10 lir navzdol zabavno francosko komedijo »Lepa pustolovščina«. Pisatelji: Caillavet, Flers in Rey so pokazali v tej igri beg mlade neveste z mladostnim prijateljem tik pred poroko in pustolovščino, ki jo doživita po zaslugi dekletove babice.

V nedeljo ob 14 bo mladinska predstava P. Golieve bajke »Princeska in pastirček« po zelo znižanih cenah od 10 lir navzdol. Ta, nadvse vesela zgodba o dogodivščinah dveh otrok v gozdu, daje otrokom zvrhano mero zabave in smeha.

Abonenti reda Premierskega bodo imeli ob 17 predstavo Donizettijeve komične opere »Don Pasquale«. Prevod opere, ki obsega tri dejanja, je napravil Niko Štritof.

KONEC GREENEJEV

S. S. van Dine — **KRIMINALNI ROMAN** — 11

»Ste danes dobro pregledali vse?« je vprašal Heath in posegel bojevito v razgovor. Zakaj je vselej, kadar je kdo začel uveljavljati svojo domnevo, da gre za tatu, spretno naskočil, ne vem. Dejstvo je, da je Heath začel napadati vselej, kadar ga je kakšna stvar vznemirila; in bil je vedno vznemirjen, kadarkoli mu je pri njegovem raziskavanju kaj manjkalo.

»Gotovo da sem pregledal,« je zatrdil Chester jezno. »Iskal sem ga po vseh sobah, po vseh omarah in po vseh predalih, toda ni ga, izginil je...: Morda se je izgubil med kakšnim temeljitim vsakoletnim čiščenjem hiše.«

»Mogoče. Kakšne vrste samokres pa je bil to?«

»Star Smith & Wesson kalibra 32. Njegov ročaj je bil iz biserne matice, cev pa je bila v tanki leseni oblogi. Ne bi ga pa mogel več natančno opisati. Kupil sem ga pred kakimi petnajstimi leti, ali morda še prej. Pozneje sem se ga pa naveličal in ga nisem več uporabljal, ker sem imel s toliko drugimi stvarmi opravka.«

»Je bil še dobro ohranjen?«

»Kolikor se spominjam, se mi zdi, da je bil. Nekoliko je bil že obrabljen, ker sem ga precej imel v rokah. Le prav nalahko je bilo treba pritisniti na petelina, in že se je sprožil. Za streljanje v tarčo je bil izboren.«

»Ali je bil takrat, ko ste ga odložili, nabasan?«

»Ne morem točno povedati. Mogoče da je bil. Toda, davno je že tega!«

»Ali ste imeli v svojem predalu kaj nabojev?«

»Niti enega samega naboja ni v vsej hiši.«

Vance se je spet usedel.

»Dobro bi bilo, če poveste gospodu Markhamu in naredniku Heathu vse, kar se vam je posrečilo zvedeti o samokresi.«

»O, zelo rad,« je odgovoril s poudarkom.

Vance je pogledal na uro.

»In ker je dr. Von Blon še vedno pri svoji bolnici, bi želel govoriti z gospodično Sibilo.«

Chester, ki mu je očividno odleglo, ker je pogovor dobil drugo smer, je stopil v smeri proti zvoncu, toda nenadno se je premislil.

»Grem jo poklicat sam,« je dejal in hitro odšel skozi vrata.

Vance se je obrnil z nasmehom k Markhamu.

»Tvoja prerokba glede samokresa se je za zdaj uresničila.«

»Na žalost pa ti povem, da samokresa nikdar več ne bo mogoče najti, vsaj toliko časa ne, dokler ta skrivnost ne bo pojasnjena.«

Vance je postal nenavadno resen in z njegovega obraza je izginil običajni izraz posmehljivosti. Nenadno pa je spet vščipnil Heatha:

»Morda pa je naš tat začetnik odnesel samokres s seboj, ker mu je bil zaradi ročaja iz srebrne matice tako zelo všeč!«

»Mogoče se je samokres izgubil sam, kakor pravi Greene. Zdi se mi, da tej stvari pripisuješ prevelik pomen.«

»Tako mislim tudi jaz, gospod Markham,« je vpadel v besedo Heath. »Ne razumem, kakšen pomen naj bi imela ta zasliševanja. Zaslišal sem že vse brž po žaloigri in sem tudi že povedal, s kakšnim uspehom. Edina, ki bi mogla povedati kaj koristnega, je gospodična Ada. Znabiti da nam bo ona razvozlala to uganko. Če je bila luč prižgana, je napadalca lahko videla, preden je streljal.«

»Torej, zdaj ste si tudi vi vtepli v glavo, da gre za tatu, gospod narednik?« se je začudil Vance in zmajal z glavo.

»Jaz sem istega mnenja,« se je pridružil Markham, »in se bojim, da sem se ti pustil predolgo zapeljevati. Zato sem ostal bolj v senci in sem tebi prepustil vso pobudo. Ada Greene je edina, ki bi nam mogla kaj pomagati.«

»Že morda, a samo za vas, ki vedno vse verjamete!« ga je zavrnil Vance. »Toda gospod Greene se kar nekam preveč obotavlja, da bi poiskal svojo sestro.«

Tedaj so se zaslišali po marmornatih stopnicah koraki in nekaj sekund potem se je Sibila Greene že prikazala pri vratih v spremstvu svojega brata.

V. poglavje.

Domneve.

Torek, 9. novembra ob 15.30.

Sibila Greene je vstopila z urnim in zanesljivim korakom. Glavo je držala pokonci in nas je vse zajela z vprašujočim pogledom. Visoka in vitka ter lepo razvita je bila vendar prikupne zunanjosti, čeprav ne lepa. Njen inteligentni in rajši ošabni obraz, ki so ga obdajali črni, nabrani in mehki lasje, je izdajal vztrajnost in voljo. Njene oči so bile precej na široko vsajene pod košate in skoraj ravne obrvi, droben nosek je bil nekam dolg, usta pa široka in zaprta. Na sebi je imela temno, športno krojeno in skrajno kratko obleko, stilene nogavice, čevlje pa po moškem kopitu.

Chester ji je predstavil Markhama kot svojega starega prijatelja in mu dovolil, da nas je tudi on predstavil.

»Mislim, da razumete, zakaj goji moj brat simpatije do vas,« je dejala Markhamu. »Vi ste eden redkih ljudi v krožku Marylebone, ki se mu jih posreči premagati v golfu... Daj mi cigareto, Chet,« je potem nadaljevala z zapovedujočim glasom, se usedla in si prekrižala noge.

Vance ji je hitro pomolil cigaretno dozo:

»Vzemite eno Regie, gospodična, in če vam ne ugaja, vam takoj dam kakšno drugo.«

»Zelo ste prijazni,« je odvrnila Sibila ter dovolila, da ji je Vance prižgal cigareto, potem pa se razkomotila v naslanjaču.

Za takšno priliko njeno vedenje ni bilo dostojno, ni pa me motilo, kakor bi gotovo vsakega drugega. Njena nenaravna živahnost je bila neke vrste korajža, nagonska obramba pred silnim učinkom žaloigre.

Njeni prvi odgovori na Markhamova vprašanja so kaj hitro dokazali, da se sestri nista mogli trpeti in da se je celo žalostni način, kako je bila Julija umorjena, zdel Sibili kot zadostni razlog, hliniti bolečino, ki je ni občutila.

»In kar se tiče tega, da je bila gospodična Ada ranjena...?« je vprašal Markham, ki se mu je že gabila tolikšna brezobzirnost in sovraštvo.

»Oh!« je odvrnila Sibila in priprla oči. Poteze na njenem obrazu so dobile še trši izraz. »Ada se bo brž pozdravila, ne res? Medtem se bo lahko odpočila in ji bo strežnica na razpolago.«

Andrejčkov Jože:

Žalost in veselje

Roman v slikah

Risal Jože Beranek ::: Besedilo priredil Mirko Javornik

448.

Tomažu in kapitanu je bilo na ladji kaj kratkočasno. Mornarji so bili veseli ljudje, pa morje je bilo tudi mirno in jim je dobro voljo še množilo. V nekaj dneh je ladja krenila v kalkutsko luko. Kapitanu in tovarišu je srce veselo utripalo, ko sta zagledala belo indijsko mesto.

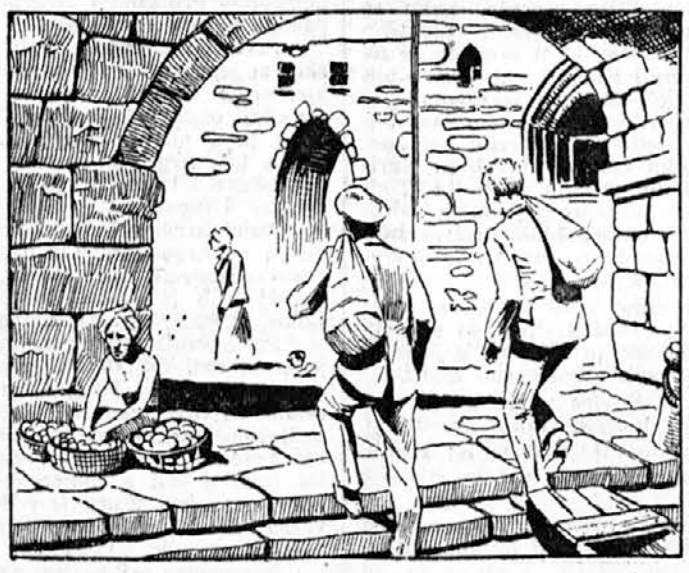

449.

V luki sta takoj začela pozvedovati za »Lastavico«. Ker tam niso vedeli o njej nič, sta po kamenitih, temačnih ulicah krenila v pomorski urad, kjer so jima povedali, da je ladja bila nekaj dni v Kalkuti, potem pa odjadrala naprej. Zato sta sklenila kar odpotovati v Ameriko.

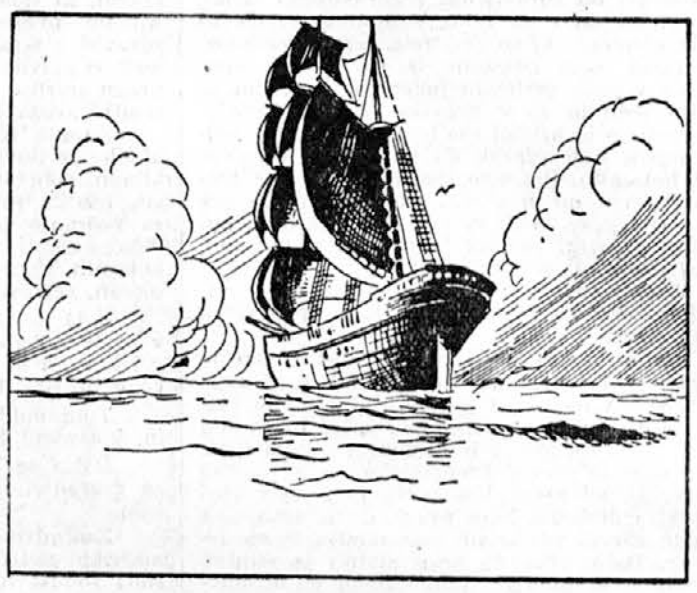

450.

Kapitan je v uradu pustil pismo za »Lastavico«, če bi se spet oglasila v Kalkuti. Čez nekaj dni sta bila s Tomažem že spet sredi morja na prelepi amerikanski jadrnici in se vozila v deželo, ki jo je bil Tomaž zapustil skoraj pred dvajsetimi leti. Koliko se je od tedaj spremenilo!

Razvoj kemije in sedanja vojna

Veliki uspehi na polju izdelovanja nadomestkov za uspešno vojskovanje potrebnih surovin

V vojni, kakršna je sedanja, igra kemija brez dvoma izredno važno vlogo, saj nam je že dozdaj preskrbela celo vrsto več ali manj izbornih nadomestkov za razne surovine, ki so za vojskovanje nujno potrebne. Kemična industrija pa je zlasti še v zadnjem času, recimo v zadnjih nekaj letih, doživela, presenetljiv napredek, k čemur jo je prav za prav deloma prisilila vprav vojna. Pomorska zapora je onemogočila reden uvoz in izvoz za vojno potrebnih surovin in treba je bilo misliti na to, kako bi se vsa takšna sredstva nadomestila z drugimi, na umeten način pripravljenimi.

Nemški kemiki pa so še prav posebno na glasu po svoji iznajdljivosti in vprav njim se mora Nemčija zahvaliti, da ima danes, v času največje svojih vojn, toliko najrazličnejših umetnih nadomestkov za naravne surovine. Kemična industrija je prispevala ogromen delež k dosedanjim nemškim uspehom na bojnem polju.

Med drugimi so zlasti važni naslednji nadomestki, ki jih izdelujejo v Nemčiji: umetna volna, umetni gumi ali tako imenovana »buna«, duraluminij, ki pride v poštev zlasti pri izdelovanju letal, bakelit, mipolam, upogljivo steklo, vlakno »Pe-Ce« in podobne stvari. Vse to so umetni izdelki, ki so jih že v veliki meri začeli uporabljati na splošno ne samo — pravi poročilo iz Berlina — v tistih deželah, ki so na surovinah revne, pač pa tudi tam, kjer je naravnih surovin v izobilju.

Iskanje novih nadomestkov, umetnih izdelkov, surogatov, je prvo, s čemer se danes bavi kemija, da bi našla tako nove, nič manj pomembne vire za umetne izdelke, kakor so pomembne naravne zaloge teh ali onih surovin, po katerih je potreba vedno večja. Vidi se — piše isti berlinski poročevalec — da so Združene ameriške države med vsemi izdelovalkami umetne volne na prvem mestu, in da tam nekatere umetne nadomestke, kakor anilinska barvila, umetno svilo in aluminij že tako na splošno uporabljajo, da bi človek mislil, da sploh ne gre za kakšne umetne nadomestke naravnih surovin.

Drug, še starejši tak nadomestek je steklo. Napredek znanosti pa na drugi strani zagotavlja neskončne možnosti za razvoj tehnike sintetičnih surovin. Ni mogoče povedati, koliko še novih umetnih nadomestkov bo prineslo prihodnjih petdeset let, gotovo pa je, da bodo nove pridobitve sintetične kemije na polju plastičnih snovi, lahkih kovin, gumija, tekstilnih vlaken in umetnih nadomestkov za tekoča goriva itd. prinesle pravo revolucijo v vso industxrijo ter jo postavile na čisto novo podlago.

Požar so gasili z — vinom

Po poročilu iz Pariza je zadnjič izbruhnil večji požar v Chateauneufu. V nevarnosti so bila vsa skladišča slovitega »Chateauneuf du Pape«, dragocene kapljice, ki je znana daleč po svetu. Ogenj je nastal v točilnici Bessac in se je izredno naglo razširjal, ker je pihal močan veter. Kmalu je zajel vso bližnjo okolico omenjene gostilne. Seveda so z vso naglico prihiteli na pomoč gasilci. Težava pa je bila z vodo, ki je v tej vasi primanjkuje. Gasilci so izpraznili vse vodnjake, a ogenj je še vedno divjal z vso silovitostjo. Ni preostajalo drugega, če so hoteli nadaljevati z gašenjem, kakor da so se lotili vina. Pa ne, da bi ga pili, pač pa so ga začeli brizgati na ogenj. Lastniki vinske kapljice so se odločili za to žrtev, rajši., kakor da bi jim ogenj uničil vse. Poročilo pripominja, da so zlili na besneči požar celih 20.000 litrov najboljšega »novograjčana«, kakor bi po naše rekli tej dragoceni kapljici iz Chateauneufa.

Najslovitejši gobelin na svetu

Vse dotlej, dokler bo trajala sedanja vojna, bodo imeli najslovitejši gobelin na svetu, gobelin, ki ga je izdelala kraljica Matilda, žena Viljema Osvojevalca, spravljen v trdno zavarovanih podzemskih prostorih nekje v bližini mesta Bayeux v Normandiji. Na njem je upodobljen cesar Viljem Osvojevalec za časa svojega vdora v Anglijo. Cesarica Matilda res ni imela malo dela s tem dragocenim gobelinom, če pomislimo, da je na njem uvezenih kar 58 različnih prizorov iz bojev z Anglijo, prizorov, v katerih »nastopa« 628 ljudi in 292 konj.

Železnica, ki vozi le ob grdem vremenu

Ena najbolj čudnih železnic na svetu je brez dvoma tista, ki pelje iz Cusquaya in veže pokrajini Smethport in Backus v Pensilvaniji. Je na zelo slabih finančnih nogah, poroča agencija »Centraleuropa«. Kljub temu pa je njen lastnik dolžan poravnati vso škodo, ki jo vlaki pri svoji vožnji skozi te kraje od časa do časa povzročijo. Največ škode narede vlaki na ta način, da s svojimi iskrami zanetijo gozdne požare. Ker je lastnik tiste železnice imel tako le že preveč stroškov, se je na vse zadnje zaklel, da ne bo poleti več dovolil, da bi vlaki vozili, razen v dneh, ko bi deževalo. Cusquaqska železnica se torej o drugih razlikuje po tem, da vozi samo v določenih letnih časih in ob grdem vremenu.

Za 90 milijonov kron potopljenih švedskih ladij

Po poročilu iz Stockholma, ki ga podaja dopisnik znane agencije »Centraleuropa«, je od tedaj, ko je izbruhnila sedanja vojna v Evropi, švedska trgovska mornarica izgubila že 180 ladij, ki so imele skupaj približno 300.000 ton nosilnosti. Vrednost potopljenih švedskih ladij znaša po dosedanjih cenitvah nad 90 milijonov švedskih kron.

V Grčiji popravljajo poškodovane spomenike

Iz Aten poročajo, da bodo v kratkem začeli popravljati slovito bizantinsko katedralo »Hagia Sophia« v Solunu. Obnovili bodo pa tudi še številne spomenike, ki so bili v času vojne na Grškem bolj ali manj poškodovani. Poročilo pripominja k temu, da se bodo v kratkem nadaljevala tudi dela pri izkopavanju starodavnega »Samostana dvanajstih apostolov«, kjer upajo, da bodo našli vsaj kakšne dragocene mozaike, če ne še kaj drugega, dragocenejšega.

Kako hitro rasejo človeški lasje

Na podlagi natančnega merjenja so zadnje čase »pristojni strokovnjaki« ugotovili tudi, kako hitro rastejo človeški lasje. Pravijo, da zrastejo povprečno na dan za 0.3 do 0.7 cm. Pa tudi to so dognali, v različnih dnevih in nočnih urah človekovi lasje različno hitro rasejo. Ponoči rasejo zelo počasi, vsaj neprimerno počasneje kot podnevi, ko je hitrost njihove rasti največja med deseto in enajsto uro dopoldne in od štirih do šestih popoldne. Mehanični in električni učinki pa lahko pospešijo rast las, posledica tega pa je, da potem tistemu človeku lasje navadno dosti počasneje rasejo, kot pa so mu prej.

S prusko kislino nad molje

Ob izlivu reke Aniže v Donavo stoji mesto St. Florian, ki velja za pomembno kulturno središče. Mesto se ponaša s krasnimi baročnimi stavbami, bogatimi zbirkami slik, časopisov, starega denarja in drugih stvari velike starinske vrednosti, pa tudi z orglami, na katere je dolga leta igral in pod katerimi zdaj počiva veliki glasbenik Anton Bruckner, in slednjič tudi s knjižnico, v kateri je približno 120.000 knjig, 2.100 rokopisov in zibelnih tiskov, oziroma prvih tiskanih knjig. Zadnja ustanova v St. Florianu je baročni muzej, v katerem so shranjeni številni kipi in slikarije, ki so jih nabrali po vsem področju gornjega Podonavja. Da bi knjige iz tiste dragocene knjižnice zavarovali pred molji, so jo za petnajst dni napolnili s plinom pruske kisline.

Najhitreje lahko beremo srednje dolge vrstice

Zanimivi poskusi s filmanjem bralčevih oči

Delali so zadnjič poskuse, na podlagi katerih so hoteli ugotoviti, ali človek res lahko hitreje bere kratke vrstice, recimo takšne, kakršne vidimo po sedem ali osemstolpčnih časopisih. Poskuse so naredili z dvajsetimi ljudmi in sicer na ta način, da so jim med branjem filmali oči. Tako so lahko ugotovili, kolikokrat se v določenem času bralčeve oči ustavijo, koliko besed tisti bralec prebere v trenutkih, ko njegove oči »stoje« pri miru, koliko časa potrebuje povprečno hitri bralec, da zazna napisano besedo in jo prebere ter slednjič, kolikokrat se morajo oči vračati nazaj na prejšnje besede.

Poskusi so pokazali, da je branje dosti počasneje, če so vrstice kratke, kajti bralec v takem primeru ne more naenkrat ošiniti večje skupine besedi, kakor je to navadno, kadar ima pred seboj daljše vrstice. Namesto, da bi hitro ugotovil logično zvezo med posameznimi besedami se mora pri branju neprenehoma vračati na začetek vrstic in zato pomen stavkov težje, oziroma počasneje ugotovi.

Počasno pa je tudi prebiranje predolgih vrstic, kajti v tem primeru oči kaj rade zgreše naslednjo vrstico in se morajo zato večkrat vračati, da ne izgube zveze in smisla stavkov. Srednje dolge vrstice človek po tem takem lahko najhitreje bere.

DOBRI STARI ČASI

99

Odkar je Franco odšel iz hiše, niso njegovega imena nikdar imenovali pri večernih sestankih v rdeči dvorani. Grofica ni nikdar omenila ne njega, ne Luize. Zdaj pa je pretrgala štiriletni molk.

»Otroka mi je žal,« je rekla, »toda za njegovega očeta in mater je to kazen božja.«

Vsi so molčali. Čez nekaj minut je rekel Pasotti s tihim slovesnim glasom:

»Strela!«

In župnik iz Cime je glasneje pristavil:

»Jasno!«

Paolin se je bal govoriti in se je bal molčati. Rekel je Toda!« in tedaj je Paolon pripomnil: »Res je!« Gospod Giacomo je sopihal.

»Kazen božja!« je s poudarkom ponovil župnik s Cime. »In v določenih okoliščinah tudi znamenje njegovega varstva nad nekom drugim.«

Vsi, razen upravitelja, ki je škripal z zobmi od jeze, so pogledali grofico, kakor bi visela nad njeno lasuljo varuška roka Vsemogočnega. Ležala pa je roka božja nad ogromnim klobukom Pasottijeve in ji trdno tiščala ušesa, da ni vdrla vanje nobena oskrunjevalna zlobna beseda.

»Gospod župnik,« je rekel Pasotti, »ali ne bi igrali ene igre, ker gospa grofica tako predlaga? Vi, Paolin, gospod Giacomo in jaz.«

Štirje, ki so sedli k igralni mizici, so se v svojem kotu takoj prijetno vdali udobnemu odkritemu razvedrilu, starim milanskim dovtipom, ki se drže taroka kakor zabela. »Vi niste prišli niti do Barlassine!« je vzkliknil Pasotti po prvi igri ter z glasnim smehom oznanil svojo zmago in veselje.

Ti tu so se rešili prikazni, drugi pa ne.

Gluha reva je nepremično in kakor sveča ravno sedela na počivalniku ter je v smrtnih mukah čakala znamenja od moža, naj se udeleži igre. O Gospod, ali jo bo zadela tudi ta kazen? Hvala Bogu, znamenja ni bilo in ko je videla, da so štirje zasedli mesta za mizico, se je oddahnila. Takoj potem se je je lotila bridka nevolja. Kakšno zasramovanje je ta igra za njeno Luizo, kakšno preziranje do uboge ljube mrtve Ombrettine! Nihče ni govoril z njo, nihče se ni zmenil zanjo. V duhu je zmolila celo vrsto očenašev, češčenihmarij in čast bodi... za hudobno osebo, ki sedi na drugem koncu počivalnika, ki je že tako stara in bo morala tako kmalu stopiti pred Boga. Posvetila ji je molitev za izpreobrnjenje grešnikov, ki jo je molila vsako jutro in vsak večer za moža, odkar je odkrila njegovo zaupljivo razmerje z nizko osebo v hiši.

Ko je upravitelj slišal Pasottijev hrupni smeh, je vstal in se poslovil. »Počakajte,« je rekla grofica, »izpili boste kozarec vina.« Ob pol devetih so navadno prinesli dragoceno steklenico starega San Colombana. »Nocoj ne bom pil,« je junaško odgovoril upravitelj. »Sem preveč prevzet od današnjega jutra. Župnik iz Purie že ve zakaj.«

»Res!« je rekel župnik iz Purie s tihim glasom. »Velika žaloigra je bila to.«

Molk. Upravitelj se je priklonil grofici, pozdravil Pasottijevo, češ, »saj se razumemo!« in odšel.

Župnik iz Purie, človek ogromnega telesa in ostrega razuma, je skrivaj opazoval grofico. Ali so jo dogodki v Orii zadeli ali ne? Da se je vzdržala igre, to je dvomljiv dokaz. Lahko je storila to kar tako, iz spoštovanja do lastne krvi. Ko jo je dobro opazoval, je zapazil, da se ji roke tresejo. To je bilo nekaj posebnega. Pozabila je vprašati Pasottija, ali je bilo vino dobro, spet nekaj posebnega! Voščena krinka njenega obraza se je zdaj pa zdaj zganila. Nekaj prav posebnega! »Zadelo jo je,« je pomisli župnik. Grofica se je malo raztresla. Bila je zadovoljna, ko je videla, da se igralci dobro zabavajo.

Pasottijeva ni slišala, ne žinila besede in ostali trije so začeli govoriti nazadnje o njej. Grofica je obžalovala, da je tako gluha in da ne moreš prav nič govoriti z njo. Ona dva sta jo hvalila tako, kakor je zaslužila, in kakor jo še vedno hvali, kdor se spomni nanjo. Nemo in žalostno je sedela in ni prav nič slutila, da je predmet njihovega razgovora. Gospod je varoval njeno globoko, preprosto ponižnost. Ni pustil, da bi ji segla v ušesa hvala, temveč samo moževo zmerjanje. Njene velike, žalostne oči so oživele, ko je gospod Giacomo zadnjič zasopihal in so tovariši odložili karte ter se naslonili v častitljivih naslanjačih, da se malo odpočijejo ter prevečijo zadovoljstvo, ki jim ga je nudila igra. Končno se je njen gospod približal počivalniku ter ji dal znamenje, naj vstane.

Mogoče prvič v življenju je danes rada stopila v čoln na veliko začudenje župnika iz Purie, ki je dejal, da je ponoči na jezeru strahopetec. Kakih sto korakov od Cressogna se je tudi nje spet lotil strah pred jezerom in temo. Z zavistjo je mislila na župnika, čigar glas se je slišal med oljkami nad Tentionom. »Zbogom, strahopetec!« je zakričal Pasotti. Strahopetec ni slišal. On in Paolin sta se polglasno vneto razgovarjala, razlagala grofičine in upraviteljeve besede, Pasottijeve besede; preiskovala sta starkino srce ter se prepirala, ali je v njem kaj sočutja in kesanja. Župnik je trdil, da je. Paolin pa, da ga ni.

Paolon je šel s svetilko sprdaj ter neprenehoma nerazumljivo godrnjal.

Paolin je začel potem glodati vse, kar je mogel: grofičino trdosrčnost, Pasottijevo zlobnost, preprostost njegove žene, priliznjenost župnika iz Cime, upraviteljevo drznost, Luizine in Francove norosti, slabost inženirja Ribere in še mnoge druge napake živih in mrtvih. Trdosrčnost, slabost, zlobnost, sovražnost, priliznjenost: vsepovsod je po njegovem na dnu umazana sebičnost. »Kakšna norišnica je svet,« je bil njegov končni povzetek. »In poslušajte, moj ljubi gospod župnik, če imamo malo riža in bražiljke ter malo sira povrh, potem naj vse drugo vzame vrag. To je najboljše!« K taki dosledni misli ni bilo nič pripomniti. In družbica, ki je dospela tedaj do vrha, je šla molče dalje skozi vlažne sence Campa, v svežem vonju kostanjev in orehov. Nihče ni opazil strahu, ki je plul v zraku proti Cressognu.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 10 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/II. — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto